

KUSTBON

Tidskrift för svenskarna i Estland.

Sjätte arg. N° 4.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 100:— 1/2 " " 50:—	Utkommer två gånger i månaden.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm.	21 febr. 1923.
	I Sverige: Helt år . . Kr. 4:— 1/2 " . . " 2:— I Finland: Helt år Fmk. 15:— 1/2 " " 7:50.	Utgivare: Svenska Folkförbundet. Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.	I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	

S. O. V:s sarsmöte.

Lördagen den 10 februari hade „Svenska Odlingens Vänner“ sitt årsmöte å hotell Petersburg i Hapsal. Till mötet hade infunnit sig ett sextiotal representanter från Reval, Nuckö, Rickholtz och Vormsö. Ordföranden H. Pöhl föredrog årsberättelsen för 1922. Redogörelsen för Birkas folkhögskolas läsår 1921—1922 upplästes av skolans föreståndare. Föreningens kassör redogjorde för 1922 års räkenskaper och C. M. Berg föredrog revisionsberättelsen. Vidare genomgicks och antogs budgeten för 1923 och förrättades val av styrelseledamöter i Reval. Medlemsavgiften för 1923 bestämdes till 50 Emk. per medlem. Dessutom behandlades en hel del andva frågor. Mötet beslöt sända en telegrafisk hälsning till Riksföreningen för svenskhetens bevarande. Vidare uppdrog mötet åt ordföranden och rektorn vid Birkas skola att till skolans husmor, fröken Dicken Axell, som snart lämnar skolan, framföra föreningens varma tack för det utomordentligt krävande arbete, hon som skolans husmor fullgjort på ett så berömvärdt sätt. — Konsulent Green tackade styrelsens ledande män, vari mötesdeltagarna instämde stående. Det vällyckade mötet avslutades med „Modersmålets sång.“ Referat av årsberättelsen ävensom kassaberättelsen följer härnedan.

S. O. V:s årsberättelse, som föredrogs av ordf. H. Pöhl, lyder i huvudsak med några uteslutningar så:

Det gångna året — 1922 — är S. O. V. 14-de arbetsår. Arbetet har i huvudsak varit detsamma som under de föregående åren.

S. O. V. syftsmål att verka för bildning och kultur för den svenska befolkningen i Estland, stärka samhörighetskänslan samt väcka håg till arbete för den svenska stammen och fosterbygden, sammanfattar i själva verket de fordringar, som tiden i detta nu ställer på alla svenskar i Estland, på unga såväl som på gamla.

Endast enad, samlad målmedveten verksamhet kan rädda oss i de nydanings- och övergångstider vi genomleva och i de ödesstunder vi vandra emot.

I detta fall har S. O. V. en mycket viktig uppgift. S. O. V. är alltså främst föreningsbandet mellan svenskarna i våra bygder, mellan landsmännen härute och hemma i Sverige och Finland.

S. O. V:s princip är att de enskilda lokalföreningarna i bygderna må kunna verka fritt och självständigt inom sitt eget lilla område, men det har varit styrelsens uppgift att rikta den samfälliga verksamheten i riktiga banor och att giva arbetet en helgjuten form och prägel.

Vi måste erkänna, att självkänslan, medvetenheten om vä-

ra behov, uppgifter och ansvar, tilltager allt mer och mer och att det gångna året även fört oss några steg framåt. Men vi kunna ej förneka att vi dock ännu äro långt ifrån målet och att ännu mycket återstår att göra.

Medlemsantalet har stigit till 577 (39 mer än föregående år). I Reval 108, Vormsö 140, Nuckö 269, Vichterpal och Korkis 47, Rågöarne 10, Sverige 2 och Holland 1.

Medlemsantalet har isynnerhet ökats i Nuckö-Rickholtz.

Folkhög-, lantmanna och husmodersskolan i Nuckö, Birkas svenska skolan i Reval, skolinternatet i Vichterpal hava utgjort föreningens skötebarn, krävande sådan uppoffring och ansträngning att lånebiblioteken, föredragsverksamheten m. m. mycket bristfälligt kunnat tillfredställas.

I årsberättelsen omnämndes även tcksamt den av tullförvaltare Kihlberg, Storlien, donerade stipendiefonden för Birkaselever, som vi redan förut omtalat i Kustbon.

Annonsera i
Kustbon

KUSTBON

1923.

Prenumerera på Kustbon för 1923. Den utgives två gånger i månaden och kostar: ::

Helt år . . . Emk. 100:—

$\frac{1}{2}$ " . . . " 50:—

$\frac{1}{4}$ " . . . " 25:—

I Sverge:

Helt år . . . Kr. 4:—

$\frac{1}{2}$ " . . . " 2:—

$\frac{1}{4}$ " . . . " 1:—

I Finland:

Helt år . . . Fmk. 15:—

$\frac{1}{2}$ " . . . " 7:50

$\frac{1}{4}$ " . . . " 3:75

Helst säge vi, att prenumeration insändes för helt år. Men man kan också prenumerera på ett halvt år.

Redaktionen

Riddaregat. 3, Reval.

Folkomröstningen angående religionsundervisningen.

Nu i dagarna har det, som bekant, varit folkomröstning i Estland angående frågan huruvida det skall bli religionsundervisning i folkskolorna på statens bekostnad eller icke. Då detta skrives, äro resultatet icke till fullo ännu kända, men från de städer, köpingar och kommuner, som uppgifter erhållit, visar det sig att deltagandet i omröstningen varit liyligare än deltagandet i riksdagsmannavalen och två tredjedelar av de röstande ha röstat för religionsundervisningens upptagande som lagligt ämne på skolschemat. Av allt att döma komma religionens anhängare att vinna och måste det alltså senast den 5 maj bli nya riksdagsmannaval, då nuvarande riksdag enligt folkomröstningen saknar folkets förtroende. Även vå-

ra svenska kommuner ha skött sig bra, isynnerhet Wormsö, där över 1000 röstat för och endast 26 emot. Men märkvärdigt nog finnes det rätt många även bland svenskarna, som tycka att det är onödigt att låta religionen stå bland de lagliga läroämnena i skolan, och ha därför röstat emot. Icke ens en fritänkare borde rösta emot, ty huru skulle en människa utan kunskap i ämnet kunna bestämma sig för en viss åsikt, och alla kulturländer, som stå långt före vår unga republik, hålla religionen i vördnad i sina skolor, ty den kristna religionen, vars historia varje historiker bör känna, innehåller icke blott många moraliaka lärdomar, som vi icke få försmå vid ungdomens

uppföstran, den har också ett högre värde och har verkligen haft en stor omskapande betydelse i mänsklighetens historia, som icke kan underskattas, huru mycket den också missbrukats. Och så är det ju en vetenskap och huru skulle vi då kunna förvisa ämnet ur skolan och förbjuda våra barn att läsa det. Folkomröstningen har i alla fall visat, att majoriteten är för religionen.

Sedan detta skrivits ha vi fått uppgifter, att deras antal, som röstat för religionen, stigit till 270.000, och ha därför ivrarna för religionsundervisningen vunnit en glänsande seger.

N. B.

S. O. V:s kassaberättelse för 1922.

Inkomster.

Saldo från 1921	Emk.	29.493 : 12
Medlemsavgifter	"	32.090 : 50
Gåvor	"	20.000 : —
Frivill. månadsavg. för piano	"	13.850 : —
Fester och auktioner	"	120.552 : 15
Statsanslag för folkhögsk.	"	183.800 : —
Riksfören. för svensk. bev. i utl. för folkhögsk.	"	300.000 : —
Gåvor för folkhögskolan: gen H. H. Ärkebiskopen, Uppsala	"	109.090 : —
gen. Dr. Hj. Hedén, Molkom	"	9.000 : —
Riksf. „Svea“, Vasa	"	1.650 : —
Ing. Ramkvist	"	18.000 : —
seminarielär. J. Berthagen, Uppsala	"	54.600 : —
Smärre gåvor	"	11.356 : —
Birkas jordbruk	"	41.833 : 37
Statsanslag för Revals sv. skola	"	191.043 : 76
Hyra för Riddaregatan 3	"	1.500 : —
Sålda almanackor	"	6.105 : —
Riksf. för sv. bev i utl. för internatet i Wichterpal	"	26.700 : —
Oscarsskolan, Stockholm, för Wichterpal	"	453 : 50
Gåva för Wichterpal	"	30 : —
Nykterhetskoratoriet för verksamh. för folknykterhet	"	30.000 : —
Lån	"	200.000 : —

Summa Emk. 1.401.148 : 20

Utgifter.

Folkhögskolan:		Emk.	
Gen. S. O. V. för löner o. andra utg.	364.117 :—		
Hyra o. arrende	53.866 :—		
Brandförsäkringsavg.	2.413 :—		
Trädgården frö	3.630 :—		
Kansliet blanketter	1.650 :—		
Remonten takpapp	2 050 :—		
Smärre utg. (för internatet)	7.905 :—		
Omkostnader — spediti- onskostn.	2.231 :—		
Gåvor, lämn. direkt till Bir- kas	<u>194.696 : 80</u>	„	632.558 : 80
Jordbruket vid folkhögsk.:			
Invent. avbet. av skuld till W. Gottkampf jämte räntor	91.833 : 37		
Omkostnader — spediti- onskostn.	7.377 :—		
Nafta och konstgödsel	5.281 : 25		
Räntor å banklån	5.596 : 50		
Smärre utgifter	<u>7.205 :—</u>	„	117.113 : 12
Revals svenska skola:			
Lärarelöner	265.692 : 50		
Vaktmästare	4.300 :—		
Hyra, bränste o. belysn.	18.631 : 50		
Undervisningsmateriell	12.485 :—		
Kansliutg.	<u>1.450 :—</u>	„	302.559 :—
Wichterpal: internatet	9.082 :—		
läraren A. Samberg	<u>15.812 :—</u>	„	24.894 :—
Biblioteken		„	6.184 :—
Tryckning av almanack 1922 och kostn. för alm. 1923		„	16.236 :—
S. O. V:s kansli		„	15.124 : 50
Annonser		„	5.000 :—
Hjälp till Kustbon		„	10.000 :—
Kassan för uppköp av föremål för utställn. i Göteborg		„	25.000 :—
Kulturfonden 10 % av årets fester		„	11.800 :—
Piano för föreningen		„	35.000 :—
Riksfören. medlemsavg.		„	3.000 :—
Nykterhetskassan		„	30.000 :—
Återbetaln. av lån 50.000 o. räntor till banken	16.789 : 50	„	66.7 89 : 50
Diverse utgifter		„	16.383 :—
Saldo till 1923		„	83 506 : 28
	<u>Summa</u>	<u>Emk.</u>	<u>1.401.148 : 20</u>

Influtna gåvor.

För Hj. Rosens arvingar ha vi ytterligare erhållit:
S. Nyman, Raasiku. Emk. 100:—
A. E. Renström,
Målilla . . . . . Kr. 2; —
Tack!

Rikssvenskt understöd till svenska folkhögskolan i Estland.

Professor Johan Bergman har i riksdagens första kammare motionerat om ett understöd av 2,000 kronor av statsmedel till understöd åt den svenska folkhögskolan Birkas i Estland.

Genom flera besök på platsen har jag, förklarar prof. B., övertygat mig om att företaget har en synnerligen god ledning och är till största gagn för den avsidens boende och därför länge försummade svenska befolkningen i dessa nejd er, vilken lever i torfliga villkor och icke — åtminstone ännu — är i stånd att självständigt upprätthålla folkhögskolan. Estniska staten har, som redan nämnts, upplåtit lokal och jord åt skolan samt därjämte bidragit med direkta anslag. För övrigt har den finansierats av Riksföreningen för svenskhetens bevarande, vilken insamlat frivilliga bidrag till dess understödande. På detta sätt har den kunnat upprätthållas under de gångna tre åren. På grund av den rådande ekonomiska depressionen ter sig emellertid den närmaste framtiden bekymmersam. Det vore emellertid i hög grad beklagansvärt, om denna löftesrika och gagnande institution, som redan hittills varit till så stort gagn och som äger förutsättning att, om den får fortfara, med varje år bli ännu mera betydelsefull, skulle nödgas upphöra.

Runebergsfest.

Å Lappvik folkskola hade senaste måndag anordnats en mycket talrikt besökt och stämningsfull Runebergsfest. Festföredraget hölls av kandidat Erik Lagus från Helsingfors. Föredraget behandlade det på senare tid mycket aktuella ämnet „Svenskarna i Estland“. Föredr., som själv gjort ett besök hos de ensamma stamfränderna söder om havet, hade idel intressanta synpunkter att framhålla och gav en målade skildring av Estlandssvenskarnas originella och ålderdomliga levnadsförhållanden.

Göteborgs-utställningen.

Ett permanent havsakvarium i Göteborg?

Bland andra sevärdheter, som komma att bjudas på i samband med jubileumsutställningen i Göteborg, är även ett havsakvarium. Meningen är nämligen, att ett sådant skall upprättas och anordnas på fiskeriavdelningen. Före-

ståndaren för svenska Vetenskapsakademiens zoologiska station på Kristineberg dr Hjalmar Östergren, som anförtrotts arbetet härmed, har redan vidtagit förberedelser, och det lider intet tvivel om, att akvariet, som är avsett att åskådliggöra det rika djurlivet i havet vid Sverges västkust, skall komma att erbjuda mycket av intresse och bli en av utställningens stora attraktioner.

För övrigt blir anläggningen särskilt beaktansvärd, dels därför att densamma kan betecknas såsom nästan den enda i sitt slag i Sverige, dels emedan utsikter och förhoppningar finnas för att den skall bli permanent, d. v. s. att den efter utställningens slut kommer att bevaras för att framtiden förenas med det under anläggning varande Göteborgs sjöfartsmuseum. I detta skola nämligen ingå avdelningar för fiske och oceanografi, och i samband med dem blir ett havsakvarium givetvis av stor betydelse för att ej säga en nödvändighet.

Alla svenskar Kustbon

Om spritens inverkan på levern skriver d:r E. Tosch, att den är ödeläggande.

I normalt tillstånd väger en vuxen mans lever cirka 2 kilo. Öl- och vindrickarens lever kan väga dubbelt så mycket. Detta beror på, att den sprit, som vederbörande förtär, förstör ådrornas väggar. Ådrorna eller blodet kunna då ej utföra sitt rensningsarbete, och i levern hopas sig de avfallsämnen som göra den till fettlever. Sedan övergår fettlevern till skrumplever. Levern är nu fullständigt urartad; den har bindväv i stället för cellväv, och sin uppgift att ombesörja blodets rening och gallans avsöndring mäktar den ej med. Och sedan är det inte mycket med personen.

Dr. Lydia Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 3—5

Lergatan 18 (Saue tän. 18).

HAPSAL.

Onsdagen den 28 februari

kl. 6 e. m.

teafton

på Riddaregat. 3.